

Expertgruppen för pediatrik nutrition
Swedish Committee on Pediatric Nutrition

Verksamhetsberättelse 2008-2009



Sammanställd av:
Olle Hernell, Ordförande
Ulla-Kaisa Koivisto Hursti, Sekreterare
Mona Öhlund, Administratör

Bakgrund

Statens folkhälsoinstitut och Livsmedelsverket tillsatte i oktober 1993 en gemensam expertgrupp för kost, fysisk aktivitet och hälsa hos barn och ungdom.

Till och med 1997 delade Folkhälsoinstitutet och Livsmedelsverket på huvudansvaret för expertgruppen. Sedan 1998 är det Livsmedelsverket som tillsammans med Svenska Barnläkarföreningen står som huvudmän för gruppen som 2002 bytte namn till Expertgruppen för pediatrik nutrition – Swedish Pediatric Committee on Nutrition. Gruppens ordförande och ledamöter utses av Livsmedelsverket efter förslag från Svenska Barnläkarföreningen. Livsmedelsverket kan efter samråd med Barnläkarföreningen utse ytterligare högst tre ledamöter. Se bifogade PM 2008-01-01.

Syftet med den Pediatrika expertgruppen är att gruppen skall vara en självständig expertgrupp med vetenskaplig kompetens som ger sina båda huvudmän råd inför ställningstaganden på kost- och hälsaområdet när det gäller barn och ungdom.

Expertgruppens sammansättning 2008-2009

Professor Olle Hernell (ordförande) Barn och Ungdomskliniken Norrlands Universitetssjukhus, Umeå	ledamot sedan 1993
Docent Irene Axelsson Barn och Ungdomssjukhuset Universitetssjukhuset, Lund	ledamot sedan 1998
Med. Dr. Överläkare Thomas Casswall Sektionen för pediatrik gastroenterologi Hepatologi & Nutrition Karolinska Universitetssjukhuset Barnens sjukhus, Stockholm	ledamot sedan 2008
Med. Dr Överläkare Carl-Erik Flodmark Barn och Ungdomscentrum Universitetssjukhuset, Malmö	ledamot sedan 2004
Med. Dr. Anders Forslund Institutionen för kvinnor och barns hälsa Akademiska sjukhuset, Uppsala	ledamot sedan 2006
Med. Dr. Överläkare Pia Karlsland Åkeson Barn och Ungdomscentrum Universitetssjukhuset UMAS, MALMÖ	ledamot sedan 2005
Med. Dr. Torbjörn Lind Barn och Ungdomskliniken Norrlands Universitetssjukhus, Umeå	ledamot sedan 2006
Med. Dr. Sven-Arne Silfverdal Barnhälsovården Norrlands Universitetssjukhus, Umeå	ledamot sedan 2006
<i>Ledamöter utsedda av Livsmedelsverket</i> Professor Elisabet Forsum Inst. för klinisk och experimentell medicin Avdelningen för nutrition Linköpings Universitet, Linköping	ledamot sedan 2006
Docent Agneta Hörnell Institutionen för kostvetenskap Umeå Universitet, Umeå	ledamot sedan 2006
Med. Dr. Inger Kull Centrum för folkhälsa Arbets- och miljömedicin, Stockholm	ledamot sedan 2006

Från Livsmedelsverket

Professor Åke Bruce

Avdelningschef, Docent Annica Sohlström

Avdelningschef Ulf Bohman

Nutritionist, Docent Ulla-Kaisa Koivisto Hursti

Nutritionist Lena Björck

Administratör Mona Öhlund

adj. ledamot sedan 1998,
gick i pension i september 2008

adj. ledamot sedan 2002

tj.ledig 2008-05-23—2009-08-17

adj ledamot 2008-05-23—2009-08-17

adj. sekr. sedan 2004 t.om. 2009-08-31

adj. sekr. sedan 2009-09-01

adj. adm. sedan 1997

Huvudområden under verksamhetsåren 2008-2009

Kost och hälsa

AD-droppar

Efter initiativ från gruppen har A-vitaminet nu tagits bort ur AD-dropparna och D-droppar har tagits fram och finns tillgängliga på apoteken. D-dropparna har tagits emot positivt och Livsmedelsverket har fått få frågor.

D-vitaminrekommendationer och status

Gruppen har diskuterat om nuvarande vitamin D-intag i befolkningen bör ökas och vilka möjligheter det i så fall skulle finnas till detta. Ett antal rapporter och studier har genomgått och slutsatserna är att det behövs bättre data om vitamin D-status i olika grupper.

Berikning av mjölk med vitamin A

Nuvarande berikning av mjölk med vitamin A föreslås bibehållas.

Artiklar i Läkartidningen

En artikel om vitamin D utarbetas av några ledamöter i gruppen och artikel kommer att publiceras i Läkartidningen.

Dietistkompetens inom kommunerna

Behov av dietistkompetensen inom kommunerna har diskuterats eftersom det ofta blir problem för allergiska barn att få rätt mat i förskolan och skolan fastän de uppvisar rekommendationer från läkare.

Failure to thrive

Hanteringen av barn med diagnosen failure-to-thrive i vården har diskuterats inom gruppen.

Fettrekommendationer för barn

Fettrekommendationer för barn har diskuterats i gruppen och Livsmedelsverket rekommenderar i råden om Bra mat i förskolan att den mjölk som serveras på förskolan bör var lättmjölk berikad med D-vitamin. På bröd rekommenderas matfett med minst 60 gram fett per 100 gram varav högst en tredjedel är mättat fett och i matlagningen är det olja eller flytande margarin som rekommenderas. I Bra mat i skolan är rekommendationen densamma som i förskolan förutom att det på bröd rekommenderas lättmargarin. Livsmedelsverket baserar sina råd på de Nordiska näringsrekommendationerna (NNR 2004) och de svenska näringsrekommendationerna (SNR 2005). En expertgrupp barnläkare och barnnutritionister i Norden har tagit fram rekommendationerna om fett för barn i NNR. Expertgruppen för pediatrik nutrition som representerar Svenska Barnläkarföreningen står båda bakom de gällande rekommendationerna.

Fiberrekommendation för barn

Gruppen har fått en presentation av litteraturgenomgång angående rekommendationer för kostfiberintag hos barn. Baserat på de studier som presenterades kan ett fiberintag motsvarande 2-3 g/MJ vara lämpligt för barn från 1-2 års ålder. Intaget kan successivt ökas från skolåldern för att under tonåren motsvara rekommenderat intag för vuxna, dvs. 25-35 g/d

motsvarande 3g/MJ. Detta stämmer väl överens med Livsmedelsverkets rekommendation om att barn mellan 4-10 år bör äta 400 gram frukt och grönsaker. Detta ger, inklusive intag av kostfiber från andra livsmedel, ett dagligt totalt intag av kostfiber av ca 19-20 gram, vilket motsvarar 2,7-2,9 gram per megajoule.

Fullkornsrådet

Det vetenskapliga underlaget bakom det nya fullkornsrådet och synpunkter som kommit in har redovisats för gruppen. Ett förslag till förtydligande av fullkornsrådet har diskuterats i gruppen.

Informationsbroschyr till småbarnföräldrar och introduktion av smakportioner

Gruppen har fått information om att en informationsbroschyr om introduktion om smakportioner vid 4-6 månaders ålder används inom barnhälsovården i "Södra Sverige". Livsmedelsverket har fått en del frågor från föräldrar som fått rådet vid sin BVC att börja introducera smakportioner vid 4 månaders ålder trots att mammans önskemål är att exklusive amma i sex månader. Livsmedelsverkets generella råd till nyblivna mammor är att, om möjligt ge enbart bröstmjök till spädbarn fram till sex månaders ålder, och först därefter komplettera med annan mat. Expertgruppen står bakom den gällande rekommendationerna från Livsmedelsverket men betonar att ny forskning rörande tilläggskost, särskilt ur allergipreventiv synpunkt, kan komma att medföra att råden modifieras.

Kostråd för gravida och ammande

Livsmedelsverket har reviderat kostråden för gravida och ammande vilket välkomnats av gruppen. Nutritionsavdelningen, Toxikologiska enheten och Mikrobiologiska enheten har deltagit i projektet. I projektet ingår även råd om fiskkonsumtion till hela befolkningen. Gruppen har fått en genomgång av de remissvar som kommit in angående kostråd till gravida och ammande. Gruppen har även diskuterat hur man kan höja nutritionskompetensen inom barn- och mödravården.

Kostråden kopplade till vetenskapliga studier

Expertgruppen har fått en presentation om och givit synpunkter på hur nutritionsavdelningen arbetat med en systematisk genomgång av artiklar och studier.

Laktosintolerans hos småbarn

När det gäller laktosintolerans hos småbarn finns det inga bra studier på området. Expertgruppen konstaterar att laktosintolerans är mycket ovanlig bland förskolebarn. Det är viktigt att barnet får rätt diagnos så man inte förväxlar överkänsligheten med komjölksproteinallergi. Det är också viktigt att inte börja behandla symptomen innan man är klar över sjukdomsorsaken. Gruppen påpekar att det finns en påfallande överdiagnostik när det gäller laktosintolerans, särskilt bland barn.

Melaminkatastrofen i Kina

Vid genomgång av katastrofen framkommer att inga modersmjölksersättningar som har sålts i Sverige har innehållit melamin.

Omega-3 fettsyror och gravida

Behovet av omega-3 fettsyror under graviditeten har diskuterats. Det är viktigt att försöka minska andelen kvinnor som helt undviker att äta fisk under graviditeten. Gruppen har diskuterat om det finns anledning att rekommendera extra tillskott av omega-3 fettsyror (kapslar) för vissa grupper av gravida. Gruppen tillstyrker att vi i Sverige följer de

internationella rekommendationerna om ett DHA intag motsvarande 200 mg/dag, i första hand från konsumtion av fet fisk. Arbetsgruppen för kostråd för gravida får se över det.

Probiotika för barn

Användningen av probiotika i produkter avsedda för barn har diskuterats i gruppen. Finns det bevis för vilken effekt de har, för säkerhet och om det finns underlag för rekommendationer. Det nya, omarbetade direktivet om modersmjölksersättningar och tillskottsning liksom det gamla, reglerar livsmedel som är avsedda som enda näringskälla till spädbarn. I direktivet nämns inget om probiotika och det finns inte heller reglerat i något annat direktiv som rör barnmat. Generellt finns dock en skrivning om att modersmjölksersättningar, tillskottsning och barnmat inte får innehålla något ämne i sådan mängd att det kan innebära en hälsorisk för spädbarn och småbarn. Gruppen konstaterar att den enda säkert påvisade effekten är kortare diarréperiod vid virusorsakad gastroenterit och att det inte finns underlag för några generella rekommendationer i övrigt.

Produkt för barn med komjölksprotein

Produkten är avsedd för barn över 6 månader men rekommenderas på vissa håll redan från 3 månaders ålder. Frågan kommer att tas upp med barnhälsovårdsöverläkarna och vilka produkter man rekommenderar vid komjölksproteinallergi.

Revidering av råden om mat för spädbarn och småbarn

Gruppen har haft synpunkter på vilka områden som är av särskild vikt att ta fram ett nytt underlag för mat för spädbarn och småbarn. Under 2009 ska först behoven av information bland barnavårdspersonal och föräldrar kartläggas. Efter kartläggningen ska vetenskapliga underlag för råden tas fram, sammanställas och dokumenteras. Litteraturöversikter ska tas fram, inom toxikologi, mikrobiologi, allergier och nutrition.

Råd om bra mat i skolan

Det förekommer många diskussioner om mjölk och margarin om vilket man ska välja. Det är viktigt att man ser helheten i matsituationen istället för att enbart fokusera på fett. Det är viktigt att maten smakar gott, att eleverna får tillräcklig tid att äta, att maten är näringsriktig och att det är en trevlig måltidsmiljö. Gruppen står bakom Livsmedelsverkets nuvarande rekommendationer.

Saltanvändning för barn 6-12 månader

Rekommendationen för saltanvändningen för barn 6-12 månader har diskuterats och expertgruppen vidhåller rekommendationen om låg saltanvändning för små barn.

Sambandet mellan övervikt/fetma och diabetes typ 2

Diskussion om sambandet mellan övervikt/fetma och diabetes typ 2 där nya forskningsresultat tyder på att sambandet inte är lika starkt som man tidigare trott och det finns skillnader, sannolikt genetiska sådana, mellan länder och etniska grupper.

Studier om fettsyrekapslar

Gruppen har diskuterat gränsdragningen mellan livsmedel och läkemedel vad gäller studier med olika kosttillskott, t.ex. fettsyrekapslar.

Tidpunkt för introduktion av tilläggskost

Bakgrunden till WHO:s rekommendation om exklusiv amning i 6 månader har diskuterats och om den är relevant även för i-länder.

Transfett

Gruppen har fått information om resultat från några nya studier rörande en jämförelse av hälsoeffekter av transfetter från mejeriprodukter och från härdade fetter.

Uppdatering av Svenska Barnläkarföreningens allergiråd (stencil 17)

Svenska Barnläkarföreningens sektion för allergi arbetar med att uppdatera allergiråden. När det gäller födoämnen har man anammat senare års forskning att uppskjuten introduktion av kända allergen som fisk och ägg inte leder till minskad allergirisk. Frågan om det faktum att tidigare introduktion kan vara fördelaktig beror på att fler barn då exponeras för dessa allergen under pågående amning är ännu inte besvarad men ett sådant skydd av amning har tidigare visats för celiaki. Övriga råd om amning, introduktion av smakportioner och råd om mat för modern överensstämmer med de generella råden till ammande kvinnor.

Expertgruppen framförde att allergiråden tydligt ska beskriva grunden för råden och betona vad som ändrats från de tidigare råden.

Utvärdering av bra mat i skolan

Resultaten av utvärderingen av bra mat i skolan har presenterats. Utvärderingen handlade om hur skolchefer och kostchefer känner till/använder Livsmedelsverkets råd om bra mat i skolan.

WHO:s nya tillväxtkurvor

WHO:s nya tillväxtkurvor finns nu för barn upp till 5 årsåldern. I motsats till de tidigare kurvorna baseras de nu i större utsträckning på ammande barn. Nya svenska tillväxtkurvor har också tagits fram. Gruppen har diskuterat huruvida man bör rekommendera användningen av WHO:s kurvor istället för de svenska. Detta kan dock bli aktuellt först efter att WHO även tagit fram kurvor för barn över 5 år.

EU och Codexfrågor

Gruppen har fått kontinuerlig information från möten i Codex –Codex Committee on Nutrition and Foods for Special Dietary Uses (CCNFSDU) EU:s Dietetic Foods Expert Working Group som Kristina Sjölin deltagit i.

Det omarbetade EG direktivet 2006/141 för modersmjölksersättning och tillskottsnäring är införlivat i föreskriften (SLVFS 2008:2 i de delar som åvilar Livsmedelsverket.) När det gäller marknadsföringen är det Konsumentverket som är ansvarig.

I Codex har man tagit fram en uppdaterad standard för modersmjölksersättningar (Standard for infant formula and formulas for special medical purposes intended for infants codex stan 72-1981.) Rev 2007).

EFSA har fått i uppdrag att yttra sig om laktos och galaktos bl.a. vd gäller gränsvärden för laktosfria produkter. Dessa frågor ingår i omarbetningen av ”sär-när” direktivet inom EU. Frågan om lämplig ålder för introduktion av tilläggsmat för spädbarn har lyfts till EFSA.

Celiaki och gluten

Gruppen har fått en genomgång av den nya förordningen om sammansättning och märkning av livsmedel som är lämpliga för personer med glutenintolerans som EU-kommissionen antagit. De nya reglerna baseras på FN:s livsmedelsorgan Codex

Alimentarius nyligen reviderade standard om glutenfria livsmedel. Reglerna kommer att tillämpas först ut den 1 januari 2012 men livsmedel som redan idag uppfyller kraven i de nya reglerna får släppas ut på marknaden den dag då förordningen träder i kraft, den 9 februari 2009.

De nya reglerna i glutenförordningen innebär att ett enda gränsvärde införs för begreppet ”glutenfri” högst 20 milligram gluten/kilo saluhållen vara.

De nya reglerna innebär också att specialframställd havre som inte är förorenad med vete, råg eller korn får användas som ingrediens i glutenfria livsmedel eller säljas som glutenfri i sig, förutsatt att den innehåller högst 20 milligram gluten/kilo. Den svenska tillämpningen av glutenfritt gäller parallellt under den tre år långa övergångstiden.

Tilläggsmat för spädbarn

Frågan om lämplig ålder för introduktion av tilläggsmat för spädbarn har lyfts till EFSA. EFSA kom med ett yttrande i slutet av 2009.

WHO:s globala strategi

WHO:s globala strategi för matvanor och fysisk aktivitet har diskuterats inom Codex. Arbete startade om hur Codex kommittén för nutrition kan stötta den globala strategin.

Regelfrågor

Gruppen har fått historik och nuvarande läge angående regler kring azofärgämnen. Sverige har länge arbetat för en minskning av användning av färgämnen i livsmedel inom EU och argumenterat att färgämnen är vilseledande och onödiga. Användningen av azo-färger förväntas minska då krav på speciell märkning för vissa av dem införs kring halvårsskiftet 2010.

Arsenik i risprodukter

Expertgruppen har fått information om risker med arsenik och eventuella hälsorisker med de halter som skulle kunna finnas i risbaserade vällingar, drycker och modersmjölksersättningar. Det finns gränsvärden för vatten men inte för livsmedel.

Övrigt

Analysprojekt inom livsmedelsdatabasen

Analysplanen för livsmedelsdatabasen har presenterats vid ett möte med expertgruppen.

Avtackning

Åke Bruce gick i pension i september 2008 och har avtackats av gruppen.

Expertgruppen för kost och hälsa

Expertgruppen för pediatrik nutrition har ett nära samarbete med Livsmedelsverkets expertgrupp för kost- och hälsofrågor. Grupperna har haft två gemensamma möten under mandatperioden. Avdelningschef Annica Sohlström har för övrigt fungerat som länk mellan de båda grupperna. Under Annica Sohlströms tjänstledighet har tillförordnad avdelningschef Ulf Bohman fungerat som länk mellan de båda grupperna.

Folkhälsoenkäten 2004-2008

Resultaten från den senaste folkhälsoenkäten 2004-2008 som Statens folkhälsoinstitut ansvarar för har presenterats för gruppen och fokus var övervikt och fetma.

Folsyra

Gruppen har fått kontinuerlig information om och diskuterat folsyraprojektet. En konferens om folsyra och cancer genomfördes i januari 2009.

Forskningspolitiska propositionen när det gäller nutrition och livsmedelsvetenskap

Kungliga vetenskapsakademins nationalkommitté för nutrition och livsmedelsvetenskap har sänt in en skrivelse till utbildningsdepartementet där de uttryckt sin oro för läget när det gäller forskningsfinansieringen inom livsmedelsområdet. Resultatet av utfallet av den forskningspolitiska propositionen är att det i Vinnovas och Formas regleringsbrev står att de två skall verka för en samordning av livsmedels- och nutritionsforskningen och tillsammans med näringslivet, efter Formas samråd med övriga berörda forskningsfinansiärer, utföra och genomföra ett tvärsektorielt forskningsprogram inom livsmedelsområdet. Vidare står det att finansieringen bör vara sådan att näringslivet svarar för minst hälften av totalkostnaden. Ett sådant program har utlysts om 200 miljoner under 5 år. Ingen ökad satsning på mera grundläggande forskning har gjorts och regeringen avsatte heller inga nya pengar till forskningsområdet. Någon samordning med övriga forskningsråd har heller inte skett.

Förordningen om hälsopåståenden och EFSA:s vetenskapliga granskning

Expertgruppen har fått information för det arbete som EFSA (den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet) gör vad gäller vetenskaplig granskning av närings- och hälsopåståenden på livsmedel, enligt en ny förordning som gäller från den 1 juli 2007. Förordningen gäller både näringsämnen, andra ämnen och inkluderar även kosttillskott. Näringspåståenden och hälsopåståenden ska grundas på och styrkas med hjälp av allmänt vedertagen vetenskaplig dokumentation. Medicinska påståenden får överhuvudtaget inte göras på livsmedel. När det gäller hälsopåståenden ska en ansökan sändas in till EFSA innan man får göra ett påstående. För alla påståenden om barns utveckling och hälsa, samt för påståenden på produkter som enbart riktar sig till barn krävs en ansökan till EFSA, enligt artikel 14.

Hearing om näringsrekommendationerna

En hearing om processen vid framtagandet av de nordiska näringsrekommendationerna ägde rum den 7 maj 2008. Syftet med hearingen var att informera om hur processen och metoderna tas fram inom de nordiska näringsrekommendationerna. Vid hearingen diskuterades även de vetenskapliga underlagen och vikten av att samtliga rekommendationer är ordentligt vetenskapligt underbyggda. Vid hearingen framkom olika förslag och önskemål om hur rekommendationerna blir mer användbara.

Jämförelse mellan Liposinol och Xenical

En fråga om klassificering av Liposinol som säljs på Apoteket som ett medel för viktkontroll har tagits upp. Detta är inte klassat som läkemedel vilket Xenical är.

KVA:s Nationalkommitté för nutrition och livsmedelsvetenskap

Nationalkommittén för nutrition och livsmedelsvetenskap har skrivit en debattartikel i GP om att det krävs en bred forskningsinsats på området mat och hälsa. Kommittén har även skickat en skrivelse till ministrarna i Utbildnings-, Närings-, Jordbruks- och Socialdepartementet där behovet av en samordnad och ökad satsning på forskning inom nutrition- och livsmedelsområdet påpekats.

Lagen om näringsriktiga skolmåltider

Expertgruppen har uppmanat Livsmedelsverket att framföra förslag till regeringen om hur lagen om näringsriktiga skolmåltider skulle kunna se ut.

Mandatperiod 2010-2011

Ny mandatperiod börjar den 1 januari 2010 och pågår till den 31 december 2011. Svenska Barnläkareföreningen har utsett ledamöterna till gruppen. Livsmedelsverket har infört en ny rutin när det gäller granskningar avseende experternas jäv. Alla experter som anlitas av Livsmedelsverket ska lämna in en skriftlig jävsdeklaration. Den granskas av chefsjuristen, av en kontaktperson för den aktuella expertgruppen och av chefen för den berörda avdelningen. Bedömningen av jävsdeklarationen föredras därefter för generaldirektören för beslut. Jävsdeklarationen publiceras därefter på Livsmedelsverkets webbplats.

Marknadsföringskampanj för EU-parlamentet

Expertgruppen, DRF och samordningsgruppen för amningsfrågor har undertecknat en skrivelse som sänds till EU-parlamentet när det gäller en annonskampanj för EU valet där man i vissa länder gör reklam för hur man kan kombinera karriär och familj genom att visa upp en bild av en dator och nappflaska.

Miljöanpassade kostråd

Gruppen har informerats om arbetet med de miljöanpassade kostråden. Kostråden har ställts mot flera av miljömålen och slutsatser har dragits om vilka livsmedel inom respektive livsmedelsgrupp som en större eller mindre miljöbelastning. De miljöanpassade kostråden har även testats i fokusgrupper.

Myndighetsutredningen

Expertgruppen har fått kontinuerlig information om myndighetsutredningen.

Nordiskt nyckelhål

Den 17 juni 2009 införde Norge och Danmark nyckelhålmärkning, med samma regler som i Sverige. Både Norge och Danmark utvärderade olika märkningsalternativ innan de beslutade sig för att använda nyckelhålet. En avgörande orsak var att nyckelhålet bedömdes vara den märkning som gör det enklast för konsumenterna att välja hälsosam mat.

Näringslära i vårdutbildningar

Ledamöterna i expertgruppen har erfarenheten att näringslära i vårdutbildningar inte finns som en specifik kurs och att omfattningen varierar. Bristfällig nutritionskunskap inom läkarkåren och vårdpersonal upplevs som problem eftersom det finns ett stort behov av kunskaper om nutritionsbehandling.

Rapporteringar från möten

Vetenskapsakademiens (KVA) Nationalkommitté för Nutrition och Livsmedelsvetenskap arrangerade på KVA ett symposium om "Fat and carbohydrates in obesity and diabetes. Scientific basis for dietary recommendations" den 20 november 2008. Livsmedelsverket medverkade via PENUT:s ordförande och var också en av sponsorerna.

KVA:s symposium om "Dietary fatty acids and health" ägde rum den 3 november 2009.

Nationalkommittén arrangerade ett annat symposium om Dietary fatty acids and health” som ägde rum den 3 november 2009. Även vid detta medverkade Livsmedelsverket via PENUT:s ordförande och var en av sponsorerna.

Tillsammans med Swedish Nutrition Foundation (SNF) och SWESPEN arrangerade Nationalkommittén vid KVA ett symposium om proteinbehov genom livet den 2 december 2009. Gruppen och Livsmedelsverket representerades av Elisabet Forsum som var ordförande vid symposiet.

Rapporter som tagits upp

The Nordic Market for Sports Nutrition Products, a market analysis using Norway as a case (TemaNord 2009:530)

Sports Nutrition Products, a Nordic consumer study (TemaNord 2009:531)

EFSA:s opinion om nya rekommendationer för kolhydrater, fiber och fett. Expertgruppen har sänt in synpunkter till EFSA.

Remisser

Följande remisser har gruppen haft möjlighet att lämna synpunkter på.

- EU kommissionens förslag till skolfruktsprogram
- Kostriktlinjer vid kostbehandling av övervikt och fetma hos barn och ungdom
- Föreskrifter om ändring i Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 1997:13) om föreskrivning av vissa livsmedel.
- Förslag till ny skollag. Vad menas med näringsriktig?
- Remiss till arbetsgruppen för kostlinjerna vid kostbehandling av övervikt och fetma hos barn och ungdom
- Remissvar har sänts in om NEXT-rapporten där gruppen förordat att man på nationell nivå i första hand väljer att använda WHO:s tillväxtkurvor.

Revidering av de nordiska näringsrekommendationerna

De nordiska näringsrekommendationerna från 2004 ska revideras och arbetet har påbörjats under hösten 2009. De viktigaste områdena kommer att revideras genom att systematiska litteraturöversikter om det vetenskapliga underlaget ska tas fram. En nordisk arbetsgrupp har bildats och ett första möte har ägt rum med gruppen i oktober. Wulf Becker är projektledare och Ulla-Kaisa Koivisto Hursti är vetenskaplig sekreterare. Transparens och spårbarhet i processen är viktigt.

Representationer vid internationella möten

Medlemmarna har deltagit i ett flertal internationella kongresser och symposier med varierat innehåll och rapporterat relevanta nyheter vid gruppens möten.

Salt

Från att varit ett nationellt fokus om att minska salthalten i den svenska kosten så har saltreduktionen börjat att diskuteras inom EU och WHO. Inom EU har den så kallade High Level Group inom DG Sanco utsett salt som ett pilotprojekt. En del länder inom EU har redan länge arbetat med saltreduktion (som United Kingdom driver). Även inom WHO-Europa har det bildats ett nätverk ”salt European action network” där Storbritannien är ordförande. Den 6 februari 2009 anordnade Livsmedelsverket ett seminarium om salt då man diskuterade saltreduktionen i livsmedel. Ett flertal forskare och representanter från livsmedelsindustrin deltog vid seminariet.

Samverkan med andra expertgrupper och föreningar

Gruppen har ett nära samarbete med Barnläkarföreningens styrelse som i sin tur har att inhämta synpunkter från berörda sektioner, främst sektionen för gastroenterologi, hepatologi och nutrition och HÖV-sektionen. Samverkan har också som nämnts skett vid de möten som ordnats tillsammans med KVA:s Nationalkommitté för Nutrition och Livsmedelsvetenskap.

Samordningsgruppen för amningsfrågor

Samordningsgruppen för amningsfrågor består av representanter från Konsumentverket, Livsmedelsverket, Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut. Gruppen grundades efter det att Livsmedelsverket fått ett regeringsuppdrag i december 2004. En strategisk plan har tagits fram och en utvidgad Nationell amningskommitté har bildats. Nationella amningskommittén består av representanter för mödrahälsovården, barnhälsovården, Sveriges kommuner och landsting och Amningshjälpen. Ett första möte med den utvidgade Nationella amningskommittén ägde rum den 12 oktober 2009.

Samverkansprojekt inom området matvanor och fysisk aktivitet

Statens folkhälsoinstitut har fått ett regeringsuppdrag att driva ett samverkansprojekt med Livsmedelsverket inom området matvanor och fysisk aktivitet. Ett av syftena med projektet är att skapa bättre förutsättningar för uppföljning och utvärdering av insatser för bra matvanor och ökad fysisk aktivitet. Målet är att kunna ge råd och rekommendationer som är baserade på vetenskapligt underlag och/eller beprövad erfarenhet för genomförande och utvärdering av insatser.

WHO-Europas handlingsplan

Gruppen har informerats om WHO Europas andra handlingsplan ”WHO European Action plan for food and nutrition policy 2007-2012”. Handlingsplanen antogs av medlems-staternas regeringar den 19 september 2007. Målen för både nutrition och livsmedelssäkerhet i WHO:s handlingsplan stämmer väl överens med Livsmedelsverkets mål.

Protokollen

Expertgruppens protokoll läggs efter godkännande från gruppens ordförande och Livsmedelsverkets chefsjurist ut på Livsmedelsverkets webbplats: www.livsmedelsverket.se (kortadress: www.slv.se/expertgrupp).

Länk till protokollen ska göras från Svenska Barnläkarföreningens hemsida. Svenska Barnläkarföreningens hemsidas adress: www.blf.net.

Extern medverkan vid möten

Göran Anér, Livsmedelsverket, G-staben (maj 2008, december 2009)

Wulf Becker, Livsmedelsverket, Nutritionsavdelningen (maj 2008, jan 2009 och december 2009)

Lena Björck, Livsmedelsverket, Nutritionsavdelningen (maj 2008)

Åsa Brugård Konde, Livsmedelsverket, Nutritionsavdelningen (september 2008, maj 2009)

Anna Carlbom Härd, Livsmedelsverket, Kommunikationsenheten (december 2009)

Kerstin Claesson, Läkemedelsverket (maj 2009)

Gabriel Concha, Livsmedelsverket, Toxikologiska enheten (december 2009)

Eva Corp, Livsmedelsverket, Kommunikationsenheten (gemensamt möte med expertgruppen för kost och hälsofrågor i maj 2008 och maj 2009)

Barbro Gerdén, Läkemedelsverket (maj 2009)

Evelyn Jansson Elfberg, Livsmedelsverket, Regelavdelningen (december 2009)

Anita Laser Reuterswärd, Livsmedelsverket, Nutritionsavdelningen (september 2008, september 2009)

Ingrid Malmheden Yman, Livsmedelsverket, Kemiska enheten II (december 2009)

Irene Mattisson, Livsmedelsverket, Nutritionsavdelningen (januari 2009, maj 2009)

Ylva Sjögren, Livsmedelsverket, Kem II (december 2009)

Kristina Sjölin, Livsmedelsverket, Regelavdelningen (februari 2008 och januari 2009,

Sofia Spolander, Livsmedelsverket, Kommunikationsenheten (december 2009)

Sammanträden

Den Pediatriska expertgruppen har haft 8 sammanträden under 2008-2009. Den 21 maj 2008 och den 14 maj 2009 hade expertgruppen för pediatrik nutrition och expertgruppen för kost- och hälsofrågor gemensamma möten. Ärenden som har behandlats i gruppen har initierats av Livsmedelsverket eller andra myndigheter och organisationer, enskilda personer samt av gruppen själv.

Sakregister – protokoll 2008-2009

	protokollsnr
AD-droppar	50-6d;51-10b;52-11d;54-10
Amning	54-7
Analysprojekt till livsmedelsdatabasen	52-11e
Artiklar i Läkartidningen	50-5;*§ 3;54-9;55-3
Avtackning av ledamot	* § 8
Beräkning av mjölk med vitamin A	55-9
Celiaki och gluten	52-4;
D-vitamin, rekommendationer och status	52-8;**§5;55-13
EU och Codexfrågor	50-4; 52-5;55-17
Failure to thrive	52-10
Fettrekommendationer för barn	50-7; 52-12;
Folkhälsoenkäten 2004-2008	**§4
Folsyra	50-6c;*§7d;51-10a; 52-11a;54-10
Fullkornsrådet	55-8
Förordning om hälsopåståenden och EFSA:s vetenskapliga granskning	51-4;
Hearing om näringsrekommendationer	*§6 b;
Informationsbroschyr till småbarnsföräldrar	53-8;54-3
Introduktion av smakportioner	51-9
Kostråd till gravida och ammande	50-3;*§ 7a;
Kostråd kopplat till de vetenskapliga studierna	**§3
KVA:s Nationalkommitté för nutrition och livsmedelsvetenskap	51-10c
Lagen om skolmåltider	53-4;
Liposinol och Xenical	54-5;55-3
Litteraturoversikter för arbetet med nya råd om mat för spädbarn och småbarn	55-15
Mandatperiod och nya rutiner	*§ 4; 55-16
Marknadsföringskampanj för EU-parlamentet	53-7;54-3
Melaminkatastrofen i Kina	52-6
Miljöanpassade kostråd	* § 7 e;**§1;
Myndighetsutredningen	51-11;**§1
Nordiskt nyckelhål	51-11
Näringslära i vårdutbildningar	54-6
Produkt för barn med komjölkallergi	53-9;54-3
Rapporter från Nordiska Ministerrådet	** 8e
Rapportering från möten och konferenser	52-11f; **§8b-c;
Regelfrågor om azofärgämnen och gränsvärden för livsmedel	55-4
Remiss om EU kommissionens förslag till skolfruktsprogram	50-6a;
Remissvar angående kostlinjerna för kostbehandling av övervikt och fetma hos barn och ungdom	51-5
Remiss angående förslag till föreskrifter om ändring i Läkemedelverkets föreskrifter (LVFS 1997:13 om föreskrivning av vissa livsmedel)	53-6;55-17
Remiss om ny skollag	54-10
Revidering av de Nordiska näringsrekommendationerna	52-11b;**§7 ;54-8;55-10
Revidering av råden om mat för spädbarn och småbarn	51-8; 52-7;**§6
Råd om bra mat i skolan	55-14
Salt	*§ 7c; 51-11; 52-11g;55-6
Sambandet mellan övervikt/fetma och diabetes	51-6

Samordningsgruppen för amningsfrågor	51-7
Samverkansprojekt inom området matvanor och fysisk aktivitet	**§8a
Studier om fettsyrekapslar	*§ 6
Uppdatering av Svenska Barnläkarföreningens allergiråd	53-5;54-4;55-7
Utfallet av den forskningspolitiska propositionen när det gäller nutrition och livsmedelsvetenskap	**§8d;55-12
Utvärdering av bara mat i skolan	55-5
Transfetter från mejeriprodukter och härdade fetter	* § 5

* Protokoll från det gemensamma mötet med expertgruppen för kost- och hälsofrågor den 21 maj 2008

** Protokoll från det gemensamma mötet med expertgruppen för kost- och hälsofrågor den 14 maj 2009

PM 2008-01-01

Expertgruppen för pediatrik nutrition

Swedish Pediatric Committee on Nutrition

Mandat

Expertgruppen är en fristående expertgrupp som ur vetenskaplig synvinkel ska vara objektiv gentemot sina två huvudmän: Svenska Barnläkarföreningen och Livsmedelsverket. Gruppen ska ha en rådgivande funktion och ge huvudmännen råd inför ställningstaganden på kost- och hälsaområdet när det gäller barn och ungdom. Gruppens mandat ska i huvudsak vara att:

- ge vetenskapligt stöd som underlag för utformning av närings- och kostrekommendationer i första hand till friska barn och ungdomar;
- ge vetenskapligt stöd vid utarbetande av vägledningar avseende regler med inriktning på barnmatsprodukter;
- göra vetenskapliga utredningar som underlag för ställningstaganden;
- avge yttranden i olika ärenden inom området;
- bevaka den vetenskapliga utvecklingen inom området.

Utformning av närings- och kostrekommendationer

Livsmedelsverket ansvarar för de svenska näringsrekommendationerna och för att dessa omvandlas till kostrekommendationer och riktlinjer för olika grupper, t.ex. spädbarn, förskolebarn och skolungdomar. Expertgruppens roll i detta arbete är att bidra med vetenskapligt underlag och att faktagranska det material som ges ut.

Utarbetande av vägledningar

Expertgruppen bidrar med vetenskapligt stöd vid utarbetande av standarder, riktlinjer och vägledningar inom området.

Vetenskapliga utredningar

Expertgruppen har en viktig roll när det gäller att vetenskapligt utreda och bedöma sakfrågor inom kost- och hälsaområdet, t.ex. frågor som kan ha betydelse för kostrekommendationerna eller som kan ha konsekvenser för Livsmedelsverkets eller Barnläkarföreningens agerande och utarbetande av råd och rekommendationer. Utredningarna är främst av övergripande karaktär, exempelvis ”järnstatus hos skolbarn”.

Yttranden i olika ärenden

Expertgruppen ska kunna avge yttranden i enskilda ärenden som bereds av Livsmedelsverket eller Barnläkarföreningen, exempelvis bedömning av vissa livsmedel för speciella medicinska ändamål eller remissvar.

Bevakning av den vetenskapliga utvecklingen inom kost- och hälsaområdet

Expertgruppen ska följa kunskapsutvecklingen i frågor om samband mellan kost och hälsa samt frågor relaterade till folkhälsonutrition. Gruppen bör, när så är påkallat, uppmärksamma huvudmännen på behovet av åtgärder.

Ledamöter, mandatperiod m.m.

Livsmedelsverket utser ordförande och 6 ledamöter i expertgruppen efter samråd med Svenska Barnläkarföreningen via dess sektion för Gastroenterologi och Nutrition. Ordföranden utses bland dessa 6 ledamöter som är föreslagna av Barnläkarföreningen.

Livsmedelsverket kan efter samråd med Barnläkarföreningen utse ytterligare högst tre ledamöter från andra yrkeskategorier. Den som accepterar ett erbjudande att bli ledamot i expertgruppen är skyldig att till Livsmedelsverket redovisa eventuell anknytning till livsmedelsindustri och livsmedelshandel. Denna redovisning omfattar bl.a. konsultuppdrag, uppdrag som vetenskapligt råd samt forskningsanslag från industri eller företagsanknutna stiftelser inom livsmedelsindustri och handel. Förändras situationen under mandatperioden ska uppgift om förändring lämnas till Livsmedelsverket.

Gruppen kan i samråd med verkets ledning vid behov adjungera ledamöter i speciella frågor.

Expertgruppens aktuella mandatperiod löper till 2009-12-31. Före mandatperiodens slut prövas frågan om förlängning av mandattiden och eventuell förändring av gruppens sammansättning och uppgifter.

Gruppen kommer normalt att sammanträda 2-3 gånger per år. Vid förhinder bör ledamot före sammanträdet lämna sina synpunkter, helst skriftligt.

Huvudmännen remitterar frågor till expertgruppen för bedömning och synpunkter. Även ledamöter i gruppen kan initiera ärenden och andra än huvudmännen och ledamöter kan rikta direkta förfrågningar till gruppen.

Frågor av mera omfattande vetenskaplig karaktär eller som kräver speciell kompetens kan beredas av en separat arbetsgrupp utsedd av expertgruppen. I denna kan vid behov andra experter ingå. Vid behov kan olika frågor remitteras till ett annat vetenskapligt organ för yttrande, t.ex. sektion inom Svenska Barnläkarföreningen eller Svenska Läkarsällskapet.

Expertgruppen ska hålla kontakt med Livsmedelsverkets expertgrupp för kost- och hälsofrågor.

Expertgruppens sammanträden ska protokollföras och resultaten av gruppens arbete ska regelbundet rapporteras till Livsmedelsverkets ledning, Svenska Barnläkarföreningens styrelse och sektion för Gastroenterologi och Nutrition. Protokollen läggs efter godkännande från gruppens ordförande och verkets ledning ut på Livsmedelsverkets webbplats: www.livsmedelsverket.se (kortadress: www.slv.se/expertgrupp). Länk till protokollet kan göras från Svenska Barnläkarföreningens hemsida.